

*Załącznik do Uchwały
Zarządu Banku Spółdzielczego
w Środzie Wielkopolskiej
nr 52 z dnia 28.06.2023 roku*

**Zasady funkcjonowania systemu
kontroli wewnętrznej
w Banku Spółdzielczym w Środzie
Wielkopolskiej**

Środa Wielkopolska, czerwiec 2023

SPIS TREŚCI

DZIAŁ I.....	2
Rozdział 1 - Postanowienia ogólne	2
Rozdział 2 – Model trzech linii (poziomów) obrony.....	4
Rozdział 3 – Podział obowiązków	5
DZIAŁ II – Funkcja kontroli.....	8
Rozdział 1 – Cele systemu kontroli wewnętrznej	8
Rozdział 2 – Mechanizmy kontrolne	8
Rozdział 3 – Niezależne monitorowanie	11
DZIAŁ III – Matryca funkcji kontroli.....	12
DZIAŁ IV – Weryfikacja bieżąca kluczowych mechanizmów kontrolnych	13
DZIAŁ V – Testowanie kluczowych mechanizmów kontrolnych	14
Rozdział 1 – Planowanie testowania	14
Rozdział 2 – Przeprowadzenie testowania	15
Rozdział 3 – Postępowanie pokontrolne	15
DZIAŁ VI – System raportowania.....	16
Rozdział 1 – Zasady kategoryzacji nieprawidłowości	16
Rozdział 2 – Raportowanie	18
DZIAŁ VII – Audyt wewnętrzny.....	18
DZIAŁ VIII – Postanowienia końcowe	19

Załączniki:

- Załącznik nr 1: Wzór Rocznej ocena adekwatności i skuteczność systemu kontroli wewnętrznej
- Załącznik nr 2: Wzór Kryterium oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej
- Załącznik nr 3: Wzór Ewidencji kluczowych mechanizmów kontrolnych
- Załącznik nr 4: Wzór Matrycy funkcji kontroli
- Załącznik nr 5: Wzór Planu testowania
- Załącznik nr 6: Wzór Dokumentu testowego
- Załącznik nr 7: Wzór Ewidencji testowania
- Załącznik nr 8: Wzór Rejestru nieprawidłowości
- Załącznik nr 9: Wzór Sprawozdania z testowania
- Załącznik nr 10: Wzór Informacji o systemie kontroli wewnętrznej w Banku
- Załącznik nr 11: Wzór Wykazu mechanizmów kontrolnych objętych niezależnym monitorowaniem w procesach uznanych przez Bank za nieistotny

DZIAŁ I

Rozdział 1 - Postanowienia ogólne

§ 1

Celem ogólnym systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie:

- 1) skuteczności i efektywności działania Banku;
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
- 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku;
- 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

§ 2

1. Niniejsze Zasady funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w banku Spółdzielczym w Środzie Wielkopolskiej zwane w dalej zasadami, określają w szczególności:
  - 1) organizację systemu kontroli wewnętrznej,
  - 2) działanie funkcji kontroli,
  - 3) ogólne zasady zapewnienia zgodności,
  - 4) zadania Banku związane z funkcją audytu wewnętrznego.
2. Bank jest Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB, w związku w funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej są wpisane mechanizmy określone w Umowie Systemu Ochrony.
3. Bank, określając poszczególne elementy modelu kontroli wewnętrznej, stosuje zasadę proporcjonalności, uwzględniającą wielkość Banku mierzoną sumą bilansową oraz wielkością aktywów, a także profilem określonym w strategii zarządzania Bankiem i apetytem na ryzyko.

§ 3

Najważniejsze regulacje zewnętrzne i wewnętrzne, będące podstawą opracowania niniejszych zasad to:

- 1) Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U.2021.2439 t.j.);;
- 2) Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U.2021.102 t.j.);
- 3) Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 8 czerwca 2021 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach (Dz.U.2021.1045);
- 4) Rekomendacja H Komisji Nadzoru Finansowego dotycząca systemu kontroli wewnętrznej w bankach;
- 5) Umowa Systemu Ochrony SGB;
- 6) Strategia zarządzania Bankiem Spółdzielczym w Środzie Wielkopolskiej zwana dalej strategią;

§ 4

W dalszej treści użyte są następujące skróty i pojęcia, które oznaczają:

- 1) **Bank** – Bank Spółdzielczy w Środzie Wielkopolskiej;
- 2) **Rada Nadzorcza** – Rada Nadzorcza Banku;
- 3) **Zarząd** – Zarząd Banku;
- 4) **Bank Zrzeszający** – SGB-Bank S.A. w Poznaniu;
- 5) **System Ochrony SGB** – system ochrony w rozumieniu art. 22b Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, powstały wskutek zawarcia Umowy Systemu;
- 6) **Spółdzielnia** – jednostka zarządzająca Systemem Ochrony SGB

- 7) **Umowa/Umowa Systemu** – Umowa Systemu Ochrony SGB;
- 8) **Funkcja kontroli** - element systemu kontroli wewnętrznej, na który składają się wszystkie mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli;
- 9) **Jednostka kontrolowana** - należy przez to rozumieć Bank oraz jego jednostki organizacyjne (oddziały, filie, punkty kasowe, agencje), komórki organizacyjne (wydziały, zespoły, sekcje) lub poszczególne stanowiska pracy w ramach jednostek i komórek organizacyjnych Banku;
- 10) **Komórka audytu** - komórka organizacyjna Spółdzielni wykonująca zadania związane z wykonywaniem audytu wewnętrznego w Systemie Ochrony;
- 11) **Kluczowy mechanizm kontrolny** - mechanizm o kluczowym znaczeniu dla osiągnięcia danego celu ogólnego lub szczegółowego systemu kontroli wewnętrznej w danym procesie, bez przestrzegania/stosowania którego może zaistnieć nieakceptowane przez Bank ryzyko, że taki cel nie zostanie osiągnięty;
- 12) **Matryca funkcji kontroli** - opis powiązania celów ogólnych i wyodrębnionych w ich ramach celów szczegółowych systemu kontroli wewnętrznej z procesami istotnymi funkcjonującymi w Banku oraz kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych;
- 13) **Mechanizm kontrolny** - wyróżnione w ramach funkcji kontroli, wszelkie działania lub rozwiązanie wykonywane i stosowane w ramach trzech linii obrony, w tym zwłaszcza w ramach pierwszej linii obrony, mające za zadanie zapewnienie osiągnięcia celów ogólnych lub szczegółowych systemu kontroli wewnętrznej;
- 14) **Monitorowanie pionowe** - niezależne monitorowanie przez drugą linię obrony (weryfikacja bieżąca lub testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach pierwszej linii obrony;
- 15) **Monitorowanie poziome** - niezależne monitorowanie w ramach danej linii obrony (weryfikacja bieżąca lub testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych;
- 16) **Proces** – zbiór wszelkich wzajemnie powiązanych ze sobą czynności wykonywanych przez jednostki, komórki, stanowiska organizacyjne banku oraz jego podmioty zależne, których realizacja jest niezbędna do uzyskania określonego rezultatu (np. udzielenie kredytu, sprzedaż wierzytelności, zaksięgowanie transakcji określonego rodzaju, sporządzanie sprawozdania finansowego). W ramach procesów wykonywane są operacje, transakcje oraz inne czynności niezbędne do uzyskania określonego rezultatu;
- 17) **Dokument testowy** - dokument zawierający ustalenia i wnioski po przeprowadzonym testowaniu wraz z uwzględnieniem kategorii stwierdzonych nieprawidłowości;
- 18) **Strona kontrolowana** - należy przez to rozumieć pracownika Banku kierującego jednostką kontrolowaną (w przypadku badanych komórek i/lub jednostek organizacyjnych) lub wykonującego zadania w jednostce kontrolowanej (w przypadku badanych stanowisk pracy);
- 19) **Strona kontrolująca** - należy przez to rozumieć pracowników Banku przeprowadzających czynności kontrolne w ramach testowania poziomego i/lub pionowego;
- 20) **Testowanie** - porównywanie na wybranej próbie testowej stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych w odniesieniu do zakończonych czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w banku. Testowanie, jako element niezależnego monitorowania w ramach funkcji kontroli, może być monitorowaniem poziomym (testowanie poziome w ramach danej linii obrony) lub monitorowaniem pionowym (testowanie pionowe pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony);

- 21) **Weryfikacja bieżąca** - porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych, przed rozpoczęciem lub w trakcie trwających czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w banku. Weryfikacja bieżąca, jako element niezależnego monitorowania w ramach funkcji kontroli, może być monitorowaniem poziomym (weryfikacja bieżąca pozioma w ramach danej linii obrony) lub monitorowaniem pionowym (weryfikacja bieżąca pionowa pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony).

Rozdział 2 – Model trzech poziomów (linii obrony)

§ 5

1. Funkcjonujący w banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są zorganizowane na trzech, niezależnych poziomach (liniach obrony).
2. Na pierwszy poziom (pierwsza linia obrony) składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem powstałym w związku z działalnością operacyjną prowadzoną przez Bank.
Do przykładowych mechanizmów kontrolnych pierwszej linii obrony należą np.:
  - a. akceptacja „na drugą rękę” (kontrola manualna lub półautomatyczna, weryfikacja bieżąca, niezależna, pozioma),
  - b. weryfikacja umowy kredytowej vs. decyzja kredytowa i dane w systemie przed uruchomieniem środków (kontrola manualna, weryfikacja bieżąca, niezależna, pozioma),
  - c. weryfikacja danych klienta w BIK (kontrola manualna, weryfikacja bieżąca, pozioma).
3. Na drugi poziom (druga linia obrony) składa się:
  - 1) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od operacyjnego zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie, tj. m.in. sekcja ryzyk, zespół monitoringu i windykacji wierzytelności, sekcja finansowo- księgową i sprawozdawczości, zespół analiz kredytowych.
  - 2) stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności.
Do przykładowych mechanizmów kontrolnych drugiej linii obrony należą np.:
    - *monitorowanie terminowości obsługi kredytów przez zespół analiz kredytowych (kontrola pionowa, niezależna, weryfikacja bieżąca); (ten mechanizm jest następnie testowany na próbie w ramach niezależnej pionowej kontroli przez stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności lub/i III linię (komórkę audytu wewnętrznego)*
    - *monitorowanie przestrzegania limitów przez zespół ryzyk (kontrola pionowa, niezależna, weryfikacja bieżąca); (ten mechanizm jest następnie testowany w ramach niezależnej pionowej kontroli na wybranej próbie przez stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności*
    - *kontrola jakości uruchomionych kredytów wykonywana przez stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności obejmująca próbę uruchomień (kontrola pionowa, niezależna, testowanie) np. z ostatniego miesiąca (jakość, kompletność dokumentów, poprawność danych, itd.).*
4. Trzeci poziom (trzecia linia obrony) stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB.
5. Na wszystkich trzech poziomach, w ramach systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, stosowane są mechanizmy kontrolne lub przeprowadzane jest niezależne monitorowanie (poziomo lub pionowo) przestrzegania mechanizmów kontrolnych.

§ 6

1. Pierwsza linia obrony odpowiedzialna jest m.in. za zapewnienie zgodności wykonywanych czynności z procedurami wewnętrznymi, a także bieżące reagowanie na stwierdzone nieprawidłowości oraz monitorowanie mechanizmów kontrolnych, w szczególności w procesach biznesowych funkcjonujących w Banku.
2. Druga linia obrony odpowiedzialna jest w szczególności za:
  - 1) monitorowanie bieżące przyjętych mechanizmów kontrolnych (*np. limitów, wskaźników*),
  - 1) przeprowadzanie pionowych testów mechanizmów kontrolnych w ramach danej komórki II linii obrony;
  - 2) przeprowadzanie pionowych testów mechanizmów kontrolnych;
  - 3) ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych,
  - 4) administrowanie matrycą funkcji kontroli,
  - 5) prowadzenie rejestru nieprawidłowości znaczących i krytycznych,raportowanie, w tym w zakresie nieprawidłowości znaczących i krytycznych (*komórki II linii obrony niezaangażowane w dany proces mogą przeprowadzać niezależne testy przestrzegania mechanizmów kontrolnych w tym procesie przez inną komórkę II linii obrony*)
3. Trzecia linia obrony odpowiedzialna jest za badanie oraz ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontroli i niezależnego monitorowania ich przestrzegania odpowiednio w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, zarówno w odniesieniu do systemu zarządzania ryzykiem, jak i systemu kontroli wewnętrznej.
4. Celem dokonania oceny, o której mowa w pkt. 3, komórka audytu w ramach badań audytowych, bierze pod uwagę w szczególności wyniki oraz skuteczność i adekwatność weryfikacji bieżącej i testowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych pierwszej i drugiej linii obrony.

§ 7

1. W Banku zapewniona jest niezależność monitorowania pionowego poprzez jednoznaczne wyodrębnienie linii obrony oraz niezależność monitorowania poziomego poprzez rozdzielenie zadań dotyczących stosowania danego mechanizmu kontrolnego i niezależnego monitorowania jego przestrzegania w ramach danej linii.
2. Za monitorowanie poziome (weryfikacja bieżąca, testowanie) w ramach danej linii odpowiedzialni są wyznaczeni pracownicy, w tym kierownicy/naczelnicy sekcji i jednostek organizacyjnych.
3. Za monitorowanie pionowe pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony odpowiada: stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności.

Rozdział 3 – Podział obowiązków

§ 8

1. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego systemu kontroli wewnętrznej oraz odpowiedzialna jest za monitorowanie jego skuteczności, z zastrzeżeniem, iż nadzór nad funkcjonowaniem audytu wewnętrznego sprawuje Rada Nadzorcza Spółdzielni.
2. Nadzór Rady Nadzorczej nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej obejmuje m.in.:
  - 1) akceptowanie zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, w tym matrycy funkcji kontroli,

- 2) zatwierdzenie zasad kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej,
- 3) zatwierdzenie kryteriów adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej,
- 4) półroczną ocenę efektów działań podjętych w celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w funkcjonowaniu mechanizmów kontrolnych,,
- 5) coroczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności oraz wyników audytu przeprowadzonego przez komórkę audytu,

§ 9

1. Zarząd, w ramach trzech linii obrony (trzech poziomów) , odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach/komórkach/stanowiskach organizacyjnych Banku, funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, który obejmuje funkcję kontroli i komórkę do spraw zgodności.
2. Do zadań Zarządu, należy w szczególności:
  - 1) ustanowienie, w ramach trzech linii obrony, kryteriów adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej ,
  - 2) zapewnienie ciągłości i skuteczności działania systemu kontroli wewnętrznej, a także właściwej współpracy wszystkich pracowników Banku w ramach funkcji kontroli z komórką do spraw zgodności i komórką audytu oraz dostępu osobom wykonującym czynności kontrolne/czynności audytowe do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje poufne,
  - 3) określenie rodzaju działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym środki naprawcze i dyscyplinujące,
  - 4) sporządzanie okresowej (nie rzadziej niż raz w roku) informacji dla Rady Nadzorczej o sposobie wypełniania zadań przez pracowników Banku w ramach funkcji kontroli oraz komórki do spraw zgodności ze szczególnym uwzględnieniem:
    - a) adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnieniu osiągnięcia każdego z celów systemu kontroli wewnętrznej,
    - b) skali i charakterze nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym o podjętych środkach naprawczych i dyscyplinujących,
    - c) zapewnienia niezależności komórce do spraw zgodności,
    - d) zapewnienia środków finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania przez pracowników komórki zgodności oraz do systematycznego podnoszenia kwalifikacji oraz zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracowników tej komórki,
  - 5) zatwierdzanie listy istotnych procesów wyodrębnionych przez Bank oraz ich powiązanie z celami ogólnymi i szczegółowymi systemu kontroli wewnętrznej,
  - 6) zapewnienie dokonywania regularnego przeglądu wszystkich procesów funkcjonujących w Banku pod kątem ich istotności,
  - 7) zatwierdzenie zasad kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej,
  - 8) zapewnienie niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych poprzez określenie odpowiedniego jego zakresu i kryteriów,
  - 9) wyznaczenie komórki organizacyjnej/stanowiska odpowiedzialnej za zadania związane z prowadzeniem matrycy funkcji kontroli,

- 10) określenie formy udokumentowania przeprowadzonego przeglądu i oceny efektywności wewnętrznych mechanizmów kontrolnych oraz wniosków wynikających z tych przeglądów,
- 11) określenie trybu przekazania wewnątrz Banku raportu pokontrolnego/raportu, w celu podjęcia działań służących usunięciu stwierdzonych nieprawidłowości mechanizmów kontroli oraz sposobu kontroli skorygowania tych nieprawidłowości.

§ 10

1. W Banku, w pionie Prezesa Zarządu, działa stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności odpowiedzialna za wykonywanie zadań związanych z niezależnym monitorowaniem pionowym.
2. Do zadań tej komórki należy m.in.:
  - 1) przeprowadzanie pionowych testów przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych,
  - 2) ocena adekwatności i skuteczności kluczowych mechanizmów kontrolnych,
  - 3) prowadzenie rejestru nieprawidłowości istotnych i krytycznych,
  - 4) raportowanie o przestrzeganiu kluczowych mechanizmów kontrolnych, obejmujące co najmniej zestawienie wykrytych nieprawidłowości znaczących i krytycznych,
  - 5) administrowanie matrycą funkcji kontroli, w tym pozyskiwanie informacji niezbędnych do przygotowania i aktualizacji matrycy,
  - 6) aktualizowanie regulacji wewnętrznych normujących działanie systemu kontroli wewnętrznej w Banku.

§ 11

1. Komórka do spraw zgodności odpowiedzialna jest za identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi (w szczególności rekomendacjami KNF).
2. W ramach funkcji kontroli, komórka do spraw zgodności odpowiedzialna jest m.in. za zapewnienie zgodności poprzez:
  - 1) weryfikację bieżącą pionową, w przypadku gdy ta weryfikacja nie została przypisana innym pracownikom lub komórkom organizacyjnym w ramach drugiej linii obrony,
  - 2) testowanie pionowe przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych, zapewniających osiągnięcie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.
3. Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności określony zostały w odrębnej regulacji normującej zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności.

§ 12

Zasady wykonywania audytu wewnętrznego przez komórkę audytu określone zostały w Załączniku nr 4 i 4a do Umowy Systemu Ochrony.

§ 13

Osoby kierujące jednostkami i komórkami organizacyjnymi Banku, wypełniając swoje obowiązki, wprowadzają w życie przyjęte przez Zarząd wewnętrzne strategie i procedury dotyczące zarządzania ryzykiem oraz zasady kultury ryzyka, a przede wszystkim:

- 1) odpowiadają za wdrożenie odpowiednich mechanizmów kontrolnych;
- 2) monitorują prawidłowość przestrzegania mechanizmów kontrolnych.

DZIAŁ II – Funkcja kontroli

Na funkcję kontroli składają się wszystkie mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli.

Rozdział 1 – Cele systemu kontroli wewnętrznej

§ 14

1. W ramach celów ogólnych systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnia cele szczegółowe do których zalicza się m.in.:
  - 1) wykrycie błędów i nadużyć,
  - 2) ochrona majątku (kontrolne bezpieczeństwo, gotówkowe),
  - 3) wiarygodność i integralność informacji,
  - 4) terminowość realizacji zadań,
  - 5) skuteczność i wydajność
  - 6) zgodność z prawem i regulacjami,
  - 7) dostępność systemów i aplikacji,
  - 8) poufność informacji i danych ,
  - 9) adekwatność informacji zarządczej ,
  - 10) poprawność prezentacji i ujęcia sprawozdań finansowych ,
  - 11) racjonalne wykorzystywanie zasobów
  - 12) zapewnienie realizacji celów biznesowych .

§ 15

1. Każdy z procesów uznawany przez Bank za istotny jest powiązany z celami ogólnymi i szczegółowymi systemu kontroli wewnętrznej.
2. Bank wyodrębnia procesy uznane za istotne w oparciu o przyjęte kryteria wyboru z uwzględnieniem strategii działania banku, modelu biznesowego, strategii zarządzania ryzykiem i apetytu na ryzyko oraz wpływu danego procesu na wynik finansowy i adekwatność kapitałową tj.
3. Zgodnie z Rekomendacją M KNF oraz obowiązującymi w Banku zasadami zarządzania ryzykiem operacyjnym Bank posiada dokumentację określającą jakiego rodzaju procesy występują w Banku, kto jest ich właścicielami oraz które z tych procesów Bank uznaje za kluczowe/istotne dla realizacji strategii Banku, a które uznaje za krytyczne z punktu widzenia zachowania ciągłości działania.

Rozdział 2 – Mechanizmy kontrolne

§ 16

1. Mechanizmy kontrolne przyjęte w Banku wbudowane są w funkcjonujące w Banku procesy, czynności, w codzienną działalność operacyjną Banku.
2. Proces projektowania, zatwierdzania i wprowadzania w Banku mechanizmów kontrolnych jest odpowiednio udokumentowany i umożliwia przypisanie komórkom organizacyjnym odpowiedzialności za realizację zadań w poszczególnych etapach tego procesu.
3. Mechanizmy kontrolne przyjęte na poziomie wszystkich poziomów spełniają rolę:
  - 1) prewencyjną – zapobieganie nieprawidłowościom (*np. zasady kontroli dostępu do systemu, niektóre kontrole automatyczne-aplikacyjne, komitet kredytowy*),
  - 2) detekcyjną – wykrywanie nieprawidłowości (*np. inwentaryzacja, kontrole kasowe*,

- kontrole uruchomień, działania komórek monitorujących ryzyko portfelowe),*
- 3) korekcyjną – korygowanie nieprawidłowości (np. automatyczna walidacja pól w systemach)
4. W Banku stosuje się mechanizmy kontrolne:
- 1) automatyczne (wbudowane w systemy informatyczne, najczęściej wymuszające lub uniemożliwiające pewne działania),
  - 2) półautomatyczne,
  - 3) manualne.
5. Wszystkie mechanizmy znajdują odzwierciedlenie w procedurach różnego szczebla – zarówno politykach, jak i procedurach operacyjnych stosowanych przez pracowników niższego szczebla. Tym samym stanowią kluczowy element definiujący pożądane zachowania w ramach pierwszej i drugiej linii obrony. Stosowanie zapisów procedur w praktyce jest monitorowane w ramach testów pionowych i poziomych.
6. W szczególności Bank stosuje następujące mechanizmy kontrolne:
- 1) procedury;
  - 2) podział obowiązków;
  - 3) autoryzacja, w szczególności autoryzacja operacji finansowych i gospodarczych;
  - 4) kontrola dostępu;
  - 5) kontrola fizyczna;
  - 6) proces ewidencji operacji finansowych i gospodarczych w systemach: księgowym, sprawozdawczym i operacyjnym;
  - 7) inwentaryzacja;
  - 8) dokumentowanie odstępstw;
  - 9) wskaźniki wydajności;
  - 10) szkolenia;
  - 11) zabezpieczenia prawne – możliwość złożenia pozwu w wyniku naruszenia umowy przez dostawcę lub kontrahenta lub nałożenia kar umownych;
  - 12) ubezpieczenia – obowiązkowe lub niezbędne dla bezpiecznego i niezakłóconego prowadzenia działalności Banku.

Poniżej tabela zawiera przykłady mechanizmów kontrolnych:

Lp.	Mechanizm kontrolny	Rodzaj mechanizmu
1.	Podział zadań, powierzenie odpowiednich funkcji (np. IOD, ASI), zakresy czynności i obowiązków, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • kompetencje i odpowiedzialności • upoważnienia i pełnomocnictwa • system zastępstw • sprawowany nadzór przez przełożonego 	Manualny, półautomatyczny
2.	System obiegu informacji i raportowania, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie dostępu do informacji w terminie i zakresie właściwym do wykonywania zadań • raportowanie wykonania zadań do bezpośredniego przełożonego/dla Zarządu/Rady Nadzorczej • porównywanie osiągniętych wyników z zamierzonymi celami 	Manualny, półautomatyczny

3.	Uzgadniania danych tzw. rekoncyliacja i weryfikacja danych, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> okresowe uzgadnianie, takie jak porównywanie dokumentów źródłowych transakcji z zestawieniem sald i obrotów weryfikacja szczegółowych transakcji i czynności, a także przyjmowanych założeń i wyników metod stosowanych przez Bank do zarządzania ryzykiem 	Manualny, półautomatyczny, automatyczny
4.	Zasad komisyjności „czworga oczu”, akceptacja na drugą rękę”, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> realizowanie czynności przy współdziałaniu co najmniej dwóch osób komisje inwentaryzacyjne, spisowe rejestracja i autoryzacja dowodów księgowych lub transakcji 	Manualny, półautomatyczny, automatycznych
5.	System limitów i ograniczeń, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> monitorowanie wszelkiego rodzaju limitów ostrożnościowych 	Automatyczny Manualny, półautomatyczny,
6.	Mechanizmy dostępu fizycznego (strefy wydzielone, zamki, kody dostępu, zabezpieczenia przed pożarem, zalaniem) oraz zabezpieczenia teleinformatyczne, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> zakazy i ograniczenia dostępu fizycznego pracowników do pomieszczeń, systemów i danych, Internetu nagrywanie rozmów telefonicznych zabezpieczenie gotówki, 	Automatyczny, półautomatyczny, manualny
7.	Inwentaryzacja i spisy z natury, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> porównywanie zgodności stanu fizycznego/rzeczywistego zasobów ze stanem zapisów w księgach rachunkowych, rejestrach inwentaryzacja rzeczowych składników majątku dzienne uzgadnianie stanu wartości gotówki 	Manualny półautomatyczny
8.	Tworzenie kopii zapasowych oraz ich testowanie	Automatyczny półautomatyczny
9.	Plany awaryjne, plany ciągłości działania oraz ich testowanie	Manualny, półautomatyczny,

§ 17

1. –Bank posiada mechanizmy kontrolne wskazane w §16, a kluczowe z nich niezależnie monitoruje - ich skuteczność - poprzez testy pionowe i/lub testy poziome.
2. Im bardziej kluczowy jest dany mechanizm kontrolny w procesie uznanym za istotny, tym częściej i skuteczniej (na większej próbie) jest przedmiotem monitorowania pionowego.

§ 18

1. W ramach przyjętych mechanizmów kontrolnych dla procesów istotnych Bank dokonuje, wyboru kluczowych mechanizmów kontrolnych na podstawie następujących kryteriów:
  - 1) stopnia złożoności procesów,
  - 2) ryzyka zaistnienia nieprawidłowości, -
2. Każdy z kluczowych mechanizmów kontrolnych jest szczegółowo opisany, tj. wskazane jest m.in.:
  - 1) kto jest właścicielem procesu istotnego, do którego został mechanizm przypisany,
  - 2) kto projektuje mechanizm, a kto odpowiada za jego wdrożenie i funkcjonowanie,
  - 3) jakie działania są wykonywane w ramach funkcjonowania mechanizmu kontrolnego, aby zapewnić, że cele tego mechanizmu zostaną osiągnięte,
  - 4) kto wykonuje działania kontrolne,
  - 5) jaki jest cel realizowanych czynności kontrolnych,
  - 6) na jakim etapie procesu realizowana jest kontrola i jaki okres obejmuje.
3. Przy opisie kluczowego mechanizmu kontrolnego określone jest również:
  - 1) rodzaj mechanizmu (np. manualny, automatyczny),
  - 2) częstotliwość jego stosowania,
  - 3) procedura opisująca sposób działania mechanizmu.
4. Ocena przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych jest dokonywana z odpowiednią częstotliwością w ramach niezależnego monitorowania oraz badania przez trzeci poziom.
5. Bank prowadzi ewidencję kluczowych mechanizmów kontrolnych, której wzór stanowi załącznik nr 3 do niniejszych zasad.

Rozdział 3 – Niezależne monitorowanie

§ 19

1. Niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmuje weryfikację bieżącą i testowanie.
2. Bank dokonując wyboru rodzajów niezależnego monitorowania, w ramach monitorowania pionowego i poziomego, stosuje odpowiednio zasadę proporcjonalności pomiędzy weryfikacją bieżącą i testowaniem.

§ 20

1. Niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych jest wpisane we wszystkie procesy istotne funkcjonujące w Banku.
2. Pracownicy mają w jednoznaczny sposób przypisane w regulacjach wewnętrznych/zakresach czynności odpowiedzialność związaną z monitorowaniem pionowym i poziomym oraz posiadają odpowiednie kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności w zakresie związanym z realizacją tych zadań.
3. Monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmuje weryfikację bieżącą i testowanie w ramach monitorowania pionowego i poziomego z uwzględnieniem:
  - 1) celów systemu kontroli wewnętrznej;
  - 2) złożoności procesów, w tym zwłaszcza procesów istotnych;
  - 3) liczby, rodzaju i stopnia złożoności mechanizmów kontrolnych;
  - 4) ryzyka zaistnienia nieprawidłowości;
  - 5) zasobów poszczególnych linii obrony, w tym kwalifikacji, doświadczenia i umiejętności pracowników tych linii;
  - 6) zasady proporcjonalności.

§ 21

1. Weryfikacja bieżąca przeprowadzana jest przed rozpoczęciem lub w trakcie czynności wykonywanych w ramach danego procesu.
2. Weryfikacja bieżąca jest przeprowadzana (w szczególności w ramach pierwszej linii obrony) przez:
  - 1) przełożonego w ramach wykonywania nadzoru służbowego (kontrola bieżąca),
  - 2) innego pracownika tej samej jednostki/ sekcji w ramach podziału obowiązków lub innej jednostki/sekcji organizacyjnej tej samej linii obrony (tzw. kontrola na drugą rękę – monitorowanie poziome).

§ 22

1. Testowanie przeprowadzane jest na wybranej próbie testowej, po zakończeniu czynności wykonywanych w ramach danego procesu lub poszczególnych etapów tych czynności.
2. Zakres próby jest szczegółowo opisywany w Dokumencie testowym.
3. Testowanie poziome komórki organizacyjnej w ramach tej samej linii obrony polega na testowaniu, co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych .
4. Testowanie pionowe – testowanie przez stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych, w szczególności testowanie pierwszej linii obrony w przypadku procesów istotnych.

§ 23

1. W ramach niezależnego monitorowania ocenie podlegają m.in.:
  - 1) poziom ryzyka i sposób jego monitorowania,
  - 2) prawidłowość, terminowość i skuteczność realizacji zadań,
  - 3) przestrzeganie zasad wynikających z wewnętrznych i zewnętrznych aktów prawnych,
  - 4) bezpieczeństwo operacji bankowych,
  - 5) przestrzeganie kompetencji,
  - 6) sprawność organizacji,
  - 7) poprawność i kompletność dokumentów bankowych,
  - 8) rzetelność i prawidłowość danych księgowych,
  - 9) rzetelność i kompletność informacji,
  - 10) zabezpieczenie mienia.
2. Kryterium oceny może być stwierdzenie błędów znaczących i krytycznych.
3. Każdy niezależny monitoring dotyczący mechanizmów kontrolnych w procesach istotnych musi być udokumentowany, kończyć się raportem/informacją dla Zarządu lub być elementem większego raportu dla Zarządu zawierającym wnioski o stwierdzonych błędach oraz rekomendacji ich naprawy.

DZIAŁ III – Matryca funkcji kontroli

§ 24

1. Matryca funkcji kontroli jest podstawowym narzędziem do operacyjnego zarządzania systemem kontroli wewnętrznej.
2. Matryca funkcji kontroli zawiera:
  - 1) listę procesów istotnych (o których mowa w §15 niniejszych zasad) wybranych w oparciu o adekwatne kryteria zatwierdzone przez Zarząd,
  - 2) cele kontroli przypisane poszczególnym procesom istotnym w podziale na cele ogólne i szczegółowe,

- 3) kluczowe mechanizmy kontrolne wraz ze wskazaniem regulacji wewnętrznych, w których określono zasady ich funkcjonowania,
- 4) sposoby niezależnego monitorowania mechanizmów kontrolnych.
3. Bank przygotowuje matrycę funkcji kontroli, która podlega zatwierdzeniu przez Zarząd i Radę Nadzorczą w ramach zatwierdzania całego Systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Środzie Wielkopolskiej.
4. Właścicielem matrycy funkcji kontroli jest stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności.
5. Stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności jest odpowiedzialne za koordynację zadań związanych z przygotowaniem matrycy, jej fizyczne przygotowanie oraz przechowywanie, a także monitorowanie okresowych przeglądów.
6. Pozostałe jednostki/komórki są zobowiązane do aktywnego uczestnictwa w tworzeniu matrycy oraz są odpowiedzialne za zawartość merytoryczną opisów związanych z procesami, którymi zarządzają.
7. Matryca funkcji kontroli jest przedmiotem przeglądu i aktualizacji co najmniej raz w roku, a wszelkie zmiany podlegają zatwierdzeniu przez Zarząd i Radę Nadzorczą.
8. Wzór matrycy funkcji kontroli stanowi załącznik nr 4 do zasad.

§ 25

1. W celu przygotowania matrycy funkcji kontroli Bank określa procesy istotne. (o których mowa w §15 niniejszych zasad).
2. Bank posiada dokumentację wewnętrzną opisującą procesy, a także regularnie ocenia ich adekwatność, uwzględniając aktualność oraz zakres dystrybucji i wykorzystanie.
3. Realizowane przez Bank procesy są zinwentaryzowane i posiadają przypisanych właścicieli oraz są opisane na poziomie szczegółowości odpowiadającym istotności danego procesu dla Banku.
4. Zdefiniowane procesy są co do zasady, takie same jak wykorzystywane do zarządzania ryzykiem operacyjnym.
5. Mapa procesów uznanych przez Bank za istotne przedstawiona jest w *Zasadach zarządzania ryzykiem operacyjnym*.

§ 26

Dla wyodrębnionych procesów istotnych Bank definiuje:

- 1) cele kontroli – powiązując te cele zarówno z celami ogólnymi (Prawo bankowe) i celami szczegółowymi,
- 2) kluczowe mechanizmy kontrolne dla danego procesu (przy czym definiuje szczegółowo kluczowy mechanizmy oraz charakteryzuje jego rodzaj),
- 3) jak dane mechanizmy – ich adekwatność i skuteczność – będą kontrolowane poprzez testowanie poziome i/lub pionowe (niezależne monitorowanie) w ramach poszczególnych linii obrony,
- 4) sposób raportowania o wynikach kontroli, w tym w szczególności o stwierdzeniu wystąpienia nieprawidłowości o charakterze znaczącym i krytycznym.

DZIAŁ IV – Weryfikacja bieżąca kluczowych mechanizmów kontrolnych

§ 27

1. Weryfikacja bieżąca (pozioma, pionowa) kluczowych mechanizmów kontrolnych przeprowadzana jest przez pracowników wskazanych w matrycy funkcji kontroli.

2. Sposób przeprowadzenia i dokumentowania weryfikacji bieżącej (poziomej, pionowej) oraz jej częstotliwość wynika z zapisów obowiązujących regulacji wewnętrznych obejmujących weryfikowane mechanizmy kontrolne.

DZIAŁ V – Testowanie kluczowych mechanizmów kontrolnych

Rozdział 1 – Planowanie testowania

§ 28

1. Testowanie (poziome, pionowe) przeprowadzane jest przez kadrę kierowniczą, stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności lub osobę wyznaczoną, wynika z matrycy funkcji kontroli i ma charakter planowy.
2. Planowanie testowania opiera się na analizie ryzyka, przy uwzględnieniu w szczególności:
  - 1) specyfiki działania jednostek organizacyjnych, w tym ilości i złożoności wykonywanych zadań,
  - 2) czynności i operacji, o znacznym ryzyku wystąpienia nieprawidłowości, a także możliwości popełnienia czynów, które mogą spowodować stratę dla Banku i/lub klientów,
  - 3) nowych rodzajów świadczonych usług lub nowo wprowadzonych produktów,
  - 4) stanu zatrudnienia,
  - 5) obszarów, w których stwierdzono nieprawidłowości, zwłaszcza o charakterze znaczącym i krytycznym w trakcie wcześniejszych testów (pionowych i poziomych),
  - 6) wyników audytów wewnętrznych i zewnętrznych,
  - 7) bezpieczeństwa systemów informatycznych.
3. Obszary zwiększonego ryzyka muszą być testowane regularnie i z większą częstotliwością.
4. Częstotliwość testowania musi zostać zwiększona, jeśli stwierdzono nieprawidłowości o charakterze znaczącym i krytycznym albo jeśli wprowadzono duże zmiany w odniesieniu do oferowanych produktów i usług, metodologii, pomiaru i monitorowania ryzyka, czy ogólnego profilu ryzyka w Banku.

§ 29

1. Plan testowania (poziomego i pionowego) opracowany jest na podstawie matrycy funkcji kontroli.
2. Plan testowania (poziomego i pionowego) określa temat testu oraz termin jego przeprowadzenia.
3. Plan testowania (poziomego i pionowego) sporządzany jest dla każdej jednostki (komórki) organizacyjnej Banku odrębnie. Za sporządzenie planu testowania odpowiedzialne są osoby kierujące poszczególnymi jednostkami/komórkami organizacyjnymi/osoba administrująca matrycą funkcji kontroli.
4. Plan testowania zatwierdza Zarząd-
5. Wzór planu testowania stanowi załącznik nr 5 do niniejszych zasad.

Rozdział 2 – Przeprowadzenie testowania

§ 30

Sposób testowania kluczowego mechanizmu kontrolnego określony jest indywidualnie dla każdego mechanizmu zgodnie ze wzorem dokumentu testowego stanowiącym załącznik nr 6 do niniejszych zasad.

§ 31

W przypadku ujawnienia w trakcie testowania okoliczności mogących narazić Bank na straty i/lub noszących znamiona przestępstwa, strona kontrolująca bezzwłocznie zawiadamia o tym Prezesa Zarządu.

§ 32

Strona kontrolująca ma prawo, za zgodą Prezesa Zarządu, do niezbędnego rozszerzenia zakresu testowania, jeżeli w trakcie jego przeprowadzania zajdzie taka potrzeba.

Rozdział 3 – Postępowanie pokontrolne (po zakończeniu testowania)

§ 33

1. Po zakończeniu testowania strona kontrolująca dokonuje wpisu w ewidencji testowania prowadzonej w Banku odrębnie dla poszczególnych jednostek organizacyjnych.
2. Wzór ewidencji testowania stanowi załącznik nr 7 do niniejszych zasad.

§ 34

1. Strona kontrolująca zobowiązana jest do przedstawienia wyników testowania, w tym:
  - 1) ustaleń z przeprowadzonego testu wraz z uwzględnieniem kategorii stwierdzonych nieprawidłowości;
  - 2) wniosków opartych na ustaleniach.
2. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości o charakterze znaczącym i krytycznym sposób raportowania regulują zapisy §43 niniejszej procedury.

§ 35

1. Dokument testowy, wypełniany jest na bieżąco w trakcie przeprowadzania testu kluczowego mechanizmu kontrolnego.
2. Po zakończeniu testowania strona kontrolująca przedstawia wyniki w dokumencie testowym.
3. Strona kontrolująca uzgadnia dokument testowy ze stroną kontrolowaną,

§ 36

1. Zalecenia pokontrolne w szczególności dla nieprawidłowości znaczących i krytycznych wydaje Prezes Zarządu.
2. Sposób naprawy pozostałych nieprawidłowości określa strona kontrolująca.
3. Dla każdego z zaleceń należy określić termin realizacji zalecenia wraz ze wskazaniem osoby odpowiedzialnej za jego realizację.
4. Monitorowanie stopnia realizacji zaleceń pokontrolnych przeprowadza wyodrębnione w strukturze organizacyjnej stanowisko któremu powierzono testowanie (poziome/pionowe) oraz monitorowanie stopnia wykonania zaleceń pokontrolnych.

§ 37

1. Za prawidłową i pełną realizację wniosków i wykonanie zaleceń pokontrolnych odpowiada strona kontrolowana.

2. Po upływie terminu realizacji zalecenia osoba odpowiedzialna za jego realizację zobowiązana jest do poinformowania strony kontrolującej o stopniu realizacji tego zalecenia.

§ 38

1. Strona kontrolująca ma obowiązek sprawdzenia realizacji wykonania zaleceń przez stronę kontrolowaną najpóźniej w trakcie następnego testowania lub podczas odrębnego postępowania pokontrolnego. Informację o sprawdzeniu realizacji zaleceń strona kontrolująca umieszcza w dokumencie testowym sporządzonym po kolejnym testowaniu lub dokumencie testowym dotyczącym badania realizacji zaleceń.
2. Testowanie z zakresu realizacji zaleceń jest konieczne w sytuacji, gdy kategoria stwierdzonych nieprawidłowości jest znacząca lub krytyczna i ich wyeliminowanie powinno nastąpić jak najszybciej.
3. Weryfikacja realizacji zaleceń dla nieprawidłowości znaczących i krytycznych przeprowadzana jest na dokumencie testowym, o którym mowa w §30 niniejszych zasad.

§ 39

Wszelkie zastrzeżenia strony kontrolowanej do wyników testowania rozstrzygane są w przypadku:

- 1) testowania poziomego z udziałem stanowiska kontroli wewnętrznej/ stanowisko do spraw zgodności;
- 2) testowania pionowego z udziałem bezpośredniego przełożonego strony kontrolowanej.

DZIAŁ VI – System raportowania

Rozdział 1 – Zasady kategoryzacji nieprawidłowości

§ 40

1. Bank określa kategorie nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, biorąc pod uwagę ich negatywny wpływ na zapewnienie osiągnięcia określonych celów systemu kontroli wewnętrznej.
2. Nadanie odpowiedniej kategorii nieprawidłowości stwierdzonej, w ramach niezależnego monitorowania, polega na oszacowaniu poziomu ryzyka związanego z tą nieprawidłowością.
3. Oszacowany poziom ryzyka stanowi wypadkową prawdopodobieństwa jego wystąpienia oraz jego wpływu na sytuację Banku. Szacowane jest prawdopodobieństwo zmaterializowania się ryzyka związanego ze stwierdzoną nieprawidłowością w odniesieniu do okresu rocznego oraz określany jest wpływ stwierdzonej nieprawidłowości na sytuację Banku, tj.:
  - 1) **wpływ finansowy** - określa się wielkość wpływu stwierdzonej nieprawidłowości np. na poziom
    - a) współczynników kapitałowych lub/i,
    - b) tworzonych rezerw celowych/odpisów utraty wartości lub/i,
    - c) należności zagrożonych lub/i,
    - d) wskaźników LCR i NFSR,
    - e) wyniku finansowego lub/i,
    - f) ryzyka stopy procentowej,

- 2) **wpływ operacyjny** – należy określić wielkość wpływu stwierdzonej nieprawidłowości np. w odniesieniu do: ilości klientów Banku lub pracowników, jakości współpracy z podmiotami zewnętrznymi, wielkości okresu utraty kluczowych bądź niekluczowych systemów,
- 3) **wpływ reputacyjny** – należy określić czy stwierdzona nieprawidłowość wpłynie na np. niekorzystny komentarz w mediach, formalną interwencję władz regulacyjnych, które może prowadzić do upomnienia i/lub kary pieniężnej, istotne niezgodności o charakterze compliance.
4. Zgodnie z poniższą matrycą dokonywana jest wycena ryzyka dotycząca danej nieprawidłowości, która jest podstawą nadania odpowiedniej kategorii nieprawidłowości.

WYCENA RYZYKA DLA NIEPRAWIDŁOWOŚCI

		PRAWDOPODOBIEŃSTWO			WPLYW		
		<u>Niskie</u>	Średnie	Wysokie	Wpływ finansowy	Wpływ operacyjny	Wpływ na reputację
WPLYW	Najwyżs	UMIARKOWANE	WYSOKIE	WYSOKIE	Spadek wyniku finansowego o 80%	Spadek ilości klientów o 90%	Nieprawidłowość spowoduje stały negatywny wydzźwięk w mediach
	Wysoki	UMIARKOWANE	PODWYŻSZONE	PODWYŻSZONE	Spadek wyniku finansowego o 50%	Spadek ilości klientów o 65%	Nieprawidłowość spowoduje ograniczony negatywny wydzźwięk w mediach
	Średni	NISKIE	UMIARKOWANE	UMIARKOWANE	Spadek wyniku finansowego o 20%	Spadek ilości klientów o 20%	Nieprawidłowość spowoduje bardzo mały wydzźwięk w mediach
	Niski	NISKIE	NISKIE	UMIARKOWANE	Spadek wyniku finansowego o 5%	Spadek ilości klientów o 2%	Nieprawidłowość nie spowoduje wydzźwięku w mediach
		<i>(Szansa poniżej 20% na wystąpienie nieprawidłowości w ciągu najbliższych 12 miesięcy)</i>	<i>(Nieprawidłowość może wystąpić w ciągu najbliższych 12 miesięcy)</i>	<i>(Ponad 80% szansa na wystąpienie nieprawidłowości w ciągu najbliższych 12 miesięcy)</i>			

Poziomowi ryzyka przypisywana jest odpowiednia kategoria nieprawidłowości, wg poniższych zasad:

Kategoria nieprawidłowości	Poziom ryzyka
KRYTYCZNA	Wysoki
ZNACZĄCA	Podwyższony
MAŁO ZNACZĄCA	Umiarkowany
NIEZNACZĄCA	Niski

5. W Banku prowadzony jest rejestr wszystkich nieprawidłowości znaczących i krytycznych, którego wzór stanowi załącznik nr 8 do niniejszej procedury.

6. Za prowadzenie rejestru odpowiedzialna jest komórka stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności.

Rozdział 2 – Raportowanie

§ 41

1. Kadra kierownicza, stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności lub osoba wyznaczona w okresach kwartalnych przygotowują sprawozdanie z testowania.
2. Wzór sprawozdania z testowania stanowi załącznik nr 9 do niniejszych zasad.

§ 42

1. Na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniach, o których mowa w §41 ust.1 stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności sporządza półroczne sprawozdanie o wynikach testowania pionowego i poziomego przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych z uwzględnieniem m.in. zestawienia wykrytych nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz informacji dotyczących efektów działań podjętych w celu usunięcia tych nieprawidłowości.
2. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, przekazywane jest Zarządowi i Radzie Nadzorczej w okresach półrocznych.

§ 43

1. Wykryte w ramach pierwszej linii obrony nieprawidłowości znaczące lub krytyczne, są niezwłocznie raportowane do jednostki/sekcji organizacyjnej drugiej linii obrony tj. stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności odpowiedzialnej za niezależne monitorowanie procesu, w ramach którego zaistniała dana nieprawidłowość znacząca lub krytyczna, a w przypadku nieprawidłowości krytycznych również do Zarządu oraz komórki audytu.
2. Wykryte w ramach drugiej linii obrony nieprawidłowości znaczące lub krytyczne, są niezwłocznie raportowane do Zarządu i Rady Nadzorczej, a w przypadku nieprawidłowości krytycznych również do komórki audytu.
3. Formą niezwłocznego raportowania może być np.: wysłanie wiadomości mailem, powiadomienie osobiste/telefoniczne.

§ 44

1. Zgodnie z Umową Systemu Ochrony komórka audytu przygotowuje syntetyczną informację o najistotniejszych nieprawidłowościach, stwierdzanych w trakcie audytów wewnętrznych u Uczestników Systemu i w okresach półrocznych przekazuje do Banku.
2. Bank wykorzystuje informacje, o którym mowa w ust. 1, w bieżącej pracy, w celu poprawy jakości wykonywanych usług i obniżenia poziomu ryzyka prowadzonej działalności.

DZIAŁ VII – Audyt wewnętrzny

§ 45

1. Audyt wewnętrzny sprawowany jest przez komórkę audytu (stanowiącą trzecią linię obrony), której rolę w Banku wypełnia na mocy Umowy Systemu wyodrębniona komórka organizacyjna Spółdzielni.

2. Planowanie i proces audytu wewnętrznego precyzują zapisy Umowy Systemu Ochrony oraz metodyki audytu.

DZIAŁ VIII – Postanowienia końcowe

§ 46

1. Bank ogłasza w sposób ogólnie dostępny, w tym na stronie internetowej, opis systemu kontroli uwzględniający:
  - 1) cele systemu kontroli wewnętrznej,
  - 2) rolę Zarządu i Rady Nadzorczej,
  - 3) przyjęty schemat organizacji trzech linii obrony w ramach struktury organizacyjnej Banku,
  - 4) funkcje kontroli,
  - 5) umiejscowienie, zakres zadań, niezależność komórki do spraw zgodności, komórki kontroli/ds. testowania pionowego,
  - 6) zasady corocznej oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej, dokonywanej przez Radę Nadzorczą.
2. Wzór informacji stanowi załącznik nr 10 do niniejszych zasad.

§ 47

1. W Dziale V i VI niniejszej procedury opisany jest proces weryfikacji bieżącej i testowania dla kluczowych mechanizmów kontrolnych.
2. Zgodnie z zapisami §20 niniejszej procedury niezależne monitorowanie obejmuje również skuteczność działania pozostałych mechanizmów kontrolnych (niezdefiniowanych w macierzy jako kluczowe).
3. W ramach rocznych przeglądów i aktualizacji regulacji wewnętrznych Bank dokonuje przeglądów mechanizmów kontrolnych zdefiniowanych w procesach innych niż w tych uznanych za istotne pod kątem objęcia ich niezależnym monitorowaniem.
4. W wyniku przeprowadzonego przeglądu sporządzany jest wykaz mechanizmów kontrolnych objętych niezależnym monitorowaniem.
5. Wykaz sporządzany jest według wzoru stanowiącego załącznik nr ... do niniejszych zasad i jest zatwierdzany przez Zarząd do końca lutego roku objętego kontrolą.
6. Sposób testowania mechanizmu kontrolnego określony jest indywidualnie dla każdego mechanizmu.
7. Raportowanie dla Zarządu i Rady Nadzorczej o wynikach przeprowadzonych testów odbywa się w cyklach półrocznych.

§ 48

1. Niniejsze zasady – wraz z jej poszczególnymi elementami, podlegają formalnemu przeglądowi i zatwierdzeniu przez Zarząd i Radę Nadzorczą, co najmniej raz w roku.
2. Właścicielem niniejszych zasad jest jednostka umiejscowiona na drugim poziomie (stanowiąca element drugiej linii obrony) Stanowisko kontroli wewnętrznej i ryzyka braku zgodności.
3. Integralną częścią niniejszych zasad są załączniki od numeru 1-11